

**Gestió de la Diversitat Religiosa**

Codi: 44041  
Crèdits: 6

| Titulació                                   | Tipus | Curs | Semestre |
|---------------------------------------------|-------|------|----------|
| 4313228 Política Social, Treball i Benestar | OT    | 0    | 1        |

La metodologia docent i l'avaluació proposades a la guia poden experimentar alguna modificació en funció de les restriccions a la presencialitat que imposin les autoritats sanitàries.

**Professor/a de contacte**

Nom: María Esther Fernández Mostaza

Correu electrònic: MariaEsther.Fernandez@uab.cat

**Utilització d'idiomes a l'assignatura**

Llengua vehicular majoritària: espanyol (spa)

**Equip docent**

María Esther Fernández Mostaza

Gloria Garcia-Romeral Moreno

**Prerequisits**

No hi ha requisits previs per cursar l'assignatura.

**Objectius**

La creixent visibilitat de les religions en l'esfera pública, unida al context actual de transformació de les pertinences i identitats religioses en la societat contemporània, atorga una importància crucial a l'estudi de les religions. Tot i les prediccions que auguraven que la religió s'esvairia davant els processos de secularització, la religió continua sent un element clau per entendre el món contemporani tant a nivell global --amb les relacions entre moviments migratoris, política internacional i actors religiosos globals-- com a nivell local --amb la diversificació dels escenaris urbans, l'emergència de nous reptes per a l'acomodació de la diversitat i l'augment de la diversitat per raons religioses.

L'objectiu d'aquest curs és oferir una visió crítica de la relació entre religió i política al món contemporani i, buscant aquest objectiu, abasta una sèrie de temes que són fonamentals per entendre com la religió ha modelat i ha estat modelada per les diverses transformacions polítiques, socials i culturals de caràcter mundial. De forma paral·lela, l'assignatura aborda qüestions clau com la relació (complexa) entre gènere i religió, les relacions entre cos, espiritualitat i política, així com la relació de la religió amb moviments polítics i socials.

Finalment, cal destacar que el curs s'imparteix des d'una perspectiva interdisciplinària amb uns fonaments científics que cal trobar-los en els camps de la sociologia, principalment, a més d'en la ciència política, l'antropologia, els estudis religiosos i les relacions internacionals. Així mateix, el curs ofereix tant un espai de reflexió teòric i crítica, com un laboratori etnogràfic basat en la dimensió més aplicada.

**Competències**

- Aplicar l'enfocament de gènere a l'anàlisi de la relació entre mercat laboral, cures i desigualtats socials.

- Dissenyar, implementar i avaluar les polítiques socials i els processos que incideixen en la redistribució de recursos i en la millora del benestar de la ciutadania, en diferents àmbits i des d'una perspectiva europea.
- Distingir les principals transformacions econòmiques, polítiques, socials i culturals de les societats complexes per a analitzar els reptes fonamentals que plantegen per a la igualtat i el benestar.
- Utilitzar i gestionar informació bibliogràfica i recursos informàtics en l'àmbit d'estudi.

## Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar els reptes que planteja la diversificació del mapa religiós en el disseny de polítiques públiques i en els models de convivència.
2. Identificar el gènere com una de les principals relacions socials que configuren la gestió de la diversitat.
3. Identificar els dilemes, els reptes i les principals característiques de les polítiques públiques a l'hora de prendre decisions d'intervenció social en matèria de gestió de la diversitat religiosa a Europa.
4. Utilitzar i gestionar informació bibliogràfica i recursos informàtics en l'àmbit d'estudi.

## Continguts

El curs s'estructura al voltant de tres eixos, cadascun dels quals desenvolupa un conjunt de temes específics que es detallen a continuació.

### 1. Repensar la religió

a. Què és la religió? Debats teòrics i clarificació conceptual

b. La invenció de la religió

### 2. Transformacions de el paisatge religiós en l'actualitat

a. Secularització, pluralisme, fonamentalisme i globalització

b. Creure en la diàspora: migració, gènere i socialització

c. Noves formes d'espiritualitat: el cos i el sentit en disputa

### 3. ¿Gestionar la religió? Dilemes i oportunitats

a. Marcs de reconeixement de la diversitat religiosa, els models de relació Església - Estat.

b. Gestió local de la diversitat. Reptes i experiències de la governança urbana.

c. Acomodació a les institucions públiques: diversitat religiosa a presons, hospitals i centres educatius.

El programa de l'assignatura es complementa amb un Laboratori de reflexió aplicat que complementarà l'exposició de el programa. Algun dels casos pràctics que s'abordaran són els següents:

- Mort gestacional i diversitat religiosa: models d'abordatge;
- Literatura, islam i gènere: la ficció com a arma política, i
- La gestió local de la diversitat: el cas de l'Oficina d'Afers Religiosos de l'Ajuntament de Barcelona.

Per l'abordatge i aprofundiment en els casos pràctics es comptarà amb professorat convidat i també es duran a terme visites fora de l'aula i treball de camp.

## Metodologia

Durant les sessions teòriques es combinaran les classes de caràcter magistral amb, ja sigui el debat sobre una lectura o article de la bibliografia referenciada, i / o la presència d'un convidat / a expert en el tema tractat que impartirà una conferència amb la seva posterior debat .

L'assistència a classe és obligatòria exigint un mínim de 80% de presencialitat.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, per a la complementació per part de l'alumnat de les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura/mòdul.

## Activitats formatives

| Títol                   | Hores | ECTS | Resultats d'aprenentatge |
|-------------------------|-------|------|--------------------------|
| Tipus: Dirigides        |       |      |                          |
| Classes teòriques       | 35    | 1,4  | 1, 2, 3                  |
| Treball en equip        | 35    | 1,4  | 1, 2, 3, 4               |
| Tipus: Supervisades     |       |      |                          |
| Laboratori d'etnografia | 20    | 0,8  | 2, 3, 4                  |

## Avaluació

L'assignatura s'avalua a partir de tres tipus d'exercicis:

1. Una prova final no memorística en la qual l'estudiantat haurà de demostrar que ha entès i assimilat els principals continguts del programa. Aquesta prova tindrà un pes del 40% de la nota i no és necessàriament presencial.
2. Un treball empíric (preferentment en grup de tres persones) que, amb una aproximació etnogràfica, desenvoluparà algun dels temes tractats en el *Laboratori*, acompanyant-se de tutories en grup amb una de les responsables de l'assignatura. El pes d'aquest treball és del 50% de la nota final.
3. Finalment, si bé no és obligatori per aprovar l'assignatura, hi haurà un exercici de defensa oral i pública durant 8 minuts del contingut del treball empíric. Aquesta avaluació estarà parcialment supervisada i avaluada per experts/tes en el tema tractat. Aquesta prova tindrà un pes de 10%.

Es contempla la possibilitat de recuperar la prova final si la nota obtinguda és igual o superior a 4.

## Activitats d'avaluació

| Títol                  | Pes  | Hores | ECTS | Resultats d'aprenentatge |
|------------------------|------|-------|------|--------------------------|
| Defensa oral i pública | 10%  | 10    | 0,4  | 1, 2, 3, 4               |
| Laboratori etnogràfic  | 50%  | 20    | 0,8  | 2, 3, 4                  |
| Prova escrita          | 40 % | 30    | 1,2  | 1, 2, 3                  |

## Bibliografia

### Bibliografia de referència

Abu-Lughod, Lila. (2002). Do Muslim women really need saving? Anthropological reflections on cultural relativism and its others. *American anthropologist*, 104(3): 783-790.

- Aune, Kristen *et al.* (2017). Introduction: Is secularism bad for women? Laïcité nuit-elle aux femmes? *Social Compass*, 64(4): 449-480.
- Alal Asad; Brown, Wendy; Butler, Judith & Mahmood, Saba.(2013). *Is critique secular?: blasphemy, injury, and free speech*. Oxford University Press.
- Astor, Avi. (2012). Memory, community, and opposition to mosques: the case of Badalona. *Theory and society*, 41(4): 325-349.
- Becci, Irene; Burchardt, Marian & Giorda, Maria-Chiara. (2017). Religious super-diversity and spatial strategies in two European cities. *Current Sociology*, 65(1): 73-91.
- Berger, Peter L. (1999). "The desecularization of the world: A global overview". Berger, Peter L. *The desecularization of the world*. Washington: Eerdmans: 1-18.
- Berger, Peter L. (1967). *El dosel sagrado. Para una teoría sociológica de la religión*. Barcelona: Kairós, 1999: 241-246.
- Casanova, José. (2007). "La inmigración y el nuevo pluralismo religioso: una comparación Unión Europea/Estados Unidos". *Revista CIDOB d'afers internacionals*, 77.
- Chamorro Tarrés, Sol, & Rosón Lorente, Javier. ¿Musulmanes o inmigrantes? La institucionalización del islam en España (1860-1992). *Revista CIDOB d'Afers Internacionals* 115 (2017): 165-185.
- De Galember, Claire. (2005). The city's 'nod of approval'for the Mantes-la-Jolie mosque project: Mistaken traces of recognition. *Journal of Ethnic and MigrationStudies*, 31(6): 1141-1159.
- Estruch, Joan. (1993). *L'Opus Dei i les seves paradoxes*. Barcelona: Edicions 62.
- Fenn, Richard. (2007). *The Classics in the Sociology of Religion: An Ambiguous Legacy*. A.Turner, Brian S. (ed). The New Blackwell Companion to the Sociology of Religion: 33-52.
- Fernández-Mostaza, M. Esther & Muñoz Henríquez, Wilson. (2018). A Cristo moreno in Barcelona: The Staging of Identity-Based Unity and Difference in the Procession of the Lord of Miracles. *Religions*, 9(4), 121.
- Griera, Mar; Martínez-Ariño, Julia; Clot-Garrell, Anna, & Garcia-Romeral, Gloria. (2015). Religión e instituciones públicas en España. Hospitales y prisiones en perspectiva comparada. *Revista internacional de sociología*, 73(3).
- Griera, Mar. (2017). Yoga in penitentiary settings: Transcendence, spirituality, and self-improvement. *Human Studies*, 40(1): 77-100.
- Hervieu-Léger, Danielle. (2005). *La religión, hilo de memoria*. Barcelona: Herder.
- Laurence J. (2006). Managing transnational Islam: Muslims and the state in Western Europe. En C. Parsons & T. Smeeding (Ed.), *Immigration and the Transformation of Europe*. Cambridge: Cambridge University Press: 253-275.
- Levitt, Peggy. (2003). "You know, Abraham was really the first immigrant": Religion and transnational migration. *International Migration Review*, 37(3): 847-873.
- Luckmann, Thomas (2008). "Reflexiones sobre religión y moralidad" a Bericat, E (coord.) *El fenómeno religioso: presencia de la religión y de la religiosidad en las sociedades avanzadas*. Andalucía: Junta de Andalucía.
- Mahmood, S. (2011). *Politics of piety: The Islamic revivaland the feminist subject*. Princeton University Press.
- Martínez-Ariño, Julia. (2017). Conceptualising the roleofcities inthe governance of religious diversity in Europe. *Current Sociology*: 1-18.

Obadia, Lionel. (2011). Is Buddhism like a hamburger? Buddhism and the market economy in a globalized world. A Lionel Obadia, Donald C. Wood (eds). *The Economics of Religion: Anthropological Approaches*: 99-120. United Kingdom: Emerald Group Publishing Limited.

Robbins, Joel. (2004). The globalization of Pentecostal and charismatic Christianity. *Annu. Rev. Anthropol.*, 33: 117-143.

Klemkaite, Lina. (2017). De los imames a los nuevos predicadores: liderazgos en la interpretación del islam en Europa. *Revista CIDOB d'Afers Internacionals*, 115: 141-164.

Sointu, Eeva & Woodhead, Linda. (2008). Spirituality, Gender, and Expressive Selfhood. *Journal for the Scientific Study of Religion*, 47: 259-276.

Soper, Christopher & Fetzer, Joel (2007). "Religious Institutions, Church-State History and Muslim Mobilization in Britain, France, and Germany". *Journal of Ethnic and Migration Studies* 33 (6): 933-944.

Tatari, Eren. (2009). "Theories of the State Accommodation of Islamic Religious Practices in Western Europe". *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 35 (2): 271-288.

Vásquez, Manuel A., & Marquardt, Marie F. (2000). Globalizing the rainbow madonna: Old time religion in the present age. *Theory, Culture & Society*, 17(4): 119-143.

Voas, David, & Fleischmann, Fenella. (2012). Islam moves west: Religious change in the first and second generations. *Annual Review of Sociology*, 38: 525-545.

Es facilitarà bibliografia específica *ad hoc* pera desenvolupar el treball de curs, un cop s'hagi participat en els Laboratoris i triat el tema.

## **Programari**

No hi ha programari específic.